

Vinko Škafar

Govori papeža Frančiška v Bahrajnu

Speeches of Pope Francis in Bahrain

Pred govori papeža Frančiška na apostolskem potovanju v Kraljevini Bahrajn najprej na kratko predstavimo Katoliško cerkev v tej najmanjši arabski državi v Perzijskem zalivu. Zahodno od nje je Saudova Arabija, ki jo z Bahrajnom povezuje Nasip kralja Fahda, južno na drugi strani Bahrajnskega zaliva pa Katar. Katoliška cerkev ima dve župniji, v kateri deluje 13 škofijskih in sedem redovnih duhovnikov, sedem redovnic in en redovni brat. V pastoralni jim pomaga 89 katehistov. Imajo tudi enega bogoslovca. V Bahrajnu sta dve katoliški osnovni šoli, ki ju obiskuje 987 učencev, in ena srednja šola, ki jo obiskuje 328 dijakov. V Awaliju, blizu glavega mesta Maname, so leta 2021 zgradili in posvetili novo stolnico Našo Gospo iz Arabije, ki je največja cerkev v Perzijskem zalivu. Papež Frančišek se je od 3. do 6. novembra 2022 mudil v Bahrajnu na dogodku, imenovanem »Bahrajnski forum za dialog«, ki se ga je udeležil tudi carigrajski patriarh Bartolomej I.

1 Kardinal Parolin: Znamenje edinosti in dialoga

Papeža Frančiška sta na obisk povabila bahrajnski kralj Hamad bin Isa bin Salman Al Khalif in škof Paul Hinder, takratni upravitelj katoliške skupnosti v Bahrajnu. Kardinal Pietro Parolin je pred obiskom poudaril, da bo papež Frančišek tokrat prvič obiskal Bahrajn in se udeležil tudi »Bahrajnskega foruma za dialog: Vzhod in Zahod za človeško sožitje« ter obiskal mesti Manama, glavno mesto države, in Awali, kjer je nova katoliška stolnica.

Znamenje edinosti v današnjem tragičnem trenutku

Sveti oče se je v petek, 4. novembra, udeležil sklepnega dela bahrajnskega foruma za dialog in človeško sožitje med Vzhodom in Zahodom, ki je potekal na trgu Al-Fida' v kompleksu Kraljeve palače Sakhir. »To je znamenje edinosti v posebej občutljivem, zapletenem in na neki način tragičnem trenutku naše zgodovine,« je dejal kardinal Parolin. »Gre za povabilo k dialogu, povabilo k srečanju med Vzhodom in Zahodom v stvarnosti, kot je bahrajnska, ki je večetnična, večkulturna in večverska, kar pomeni sposobnost sobivanja in sodelovanja tudi v mnogovrstni stvarnosti, kakršna je značilna za to državo.«

Na programu papeževega obiska sta v Awaliju še dve srečanja: srečanje s člani Muslimanskega sveta starešin v mošaji Kraljeve palače Sakhir. Gre za organizacijo muslimanskih verskih voditeljev, ki se zavzema za dialog in spoštovanje verstev. Drugi dogodek je ekumensko srečanje in molitev za mir v katedrali Naše Gospe iz Arabije. Po Parolinovih besedah je sporočilo vedno isto: »v svetu, ki je zaznamovan z napetostmi, nasprotovanji in konflikti«, sporočati »edinost, povezanost in mir«.

Bog in nasilje sta nezdružljiva

Papeževa udeležba na Bahrajnskem forumu za dialog nas spomni na Dokument o človeškem bratstvu za mir na svetu in skupno sobivanje, podpisan v Abu Dabiju, v katerem je poudarjeno, da nasilja in vojne ni mogoče upravičevati v imenu Boga. Sporočilo je »zelo aktualno in je rdeča nit, ki povezuje vsa papeževa potovanja v te države«, je dejal kardinal in spomnil na potovanja v Kazahstan, Irak, Arabske emirate, Maroko, Egipt in Azerbajdžan. »In ta rdeča nit je preprosto povedati, da med Bogom in sovraštvom, med verstvi in nasiljem obstaja popolna nezdružljivost, da ni mogoč noben stik in nobena sprava, kajti kdor sprejema sovraštvo in nasilje, izkrivlja samo naravo vere.«

Izpostavil je dve točki, pri katerih je papež vztrajal v Kazahstanu: »Po eni strani očiščenje, to pomeni, da vedno obstaja tudi skušnjava, da bi manipulirali z vero in jo včasih uporabili za namene, ki niso verski, torej za namene moči in zatiranja. Zato papež vabi k temu globokemu očiščenju.« Drugi poudarek je poziv k povezanosti: »Verstva lahko sodelujejo, da bi

odpravila nesporazume, tako da bi verstva vedno bila dejavnik sprave, miru, povezovanja in harmonije.«

Sveti oče – glas tistega, ki nima glasu

Kardinal Parolin je spregovoril o »vključevanju in spoštovanju človeškega življenja«, k čemur papež vedno poziva in o tem tudi pričuje. »Papež je razlagalec globokih pričakovanj številnih ljudi, ki ne vidijo spoštovanja svojih pravic, temeljnih pravic do življenja, vključenosti, deleža zemeljskih dobrin. Tako bo papež tudi v tem primeru glas tistega, ki nima glasu, in bo šel naproti ljudem, ki so v določenem smislu na obrobju. Vendar se mi zdi, da so te vrednote razglašene že v sami ustavi države, ki govori o izogibanju vsakršni diskriminaciji na podlagi kateregakoli elementa.«

Srečanje s katoliško manjšino

Uradna državna religija v Bahrajnu je islam, šariat pa je glavni vir prava, je pojasnil Parolin. Krščanska skupnost predstavlja približno deset odstotkov prebivalstva, katoličanov pa je med 80 in 100 tisoč. Odnosi s Svetim sedežem so bili vzpostavljeni leta 2000 in so po Parolinovih besedah dobri. Državne oblasti so vedno spoštovale katoličane in sodelovale z njimi, tako z verniki kot z apostolskim vikarjem. Papežev obisk bo prav tako namenjen srečanju s to majhno katoliško skupnostjo ter spodbudi k pričevanju.

Pozornost do katoličanov s strani države pomembna

Ob koncu je državni tajnik še spomnil na katedralo Naše Gospe iz Arabije v Awaliju, ki je bila posvečena pred enim letom, temeljni kamen pa je zidak iz svetih vrat bazilike svetega Petra, ki ga je poklonil papež Frančišek. Kot je dejal kardinal Parolin, je cerkev v Awaliju zelo pomembna za katoliško skupnost, ki potrebuje kraj vere, češčenja in molitve. »Pomembna pa je tudi kot znamenje spoštovanja in pozornosti do krščanske skupnosti tudi s strani državnih oblasti. Je torej lep simbol in tudi konkretna resničnost odnosa do krščanske skupnosti, kakršen je bil doslej in za kakršnega upamo, da bo še bolj.«

Prevod: Andreja Červek, Radio Vatikan

2 Sveti oče v Bahrajnu: Naj povsod utihne orožje!

Sveti oče je v svojem prvem govoru med apostolskim obiskom v Bahrajnu spomnil, da prihaja kot sejalec in romar miru. Poudaril je pomen zaščite življenja, dela in okolja ter pozval k prizadevanju za mir po vsem svetu, posebno pozornost pa je namenil Jemnu, »ki ga muči pozabljena vojna, ki tako kot vsaka vojna ne vodi do zmage, temveč le do grenkega poraza za vse«.

Sveti oče se je v svojem nagovoru v kraljevi palači Sakhir najprej zahvalil bahrajnskemu kralju za povabilo ter za »toplo in velikodušno dobrodošlico«. Vsem prebivalcem dežele je »namenil prijateljsko in prijazno misel: vsakemu verniku, vsakemu človeku in vsaki družini, ki jo bahrajnska ustava opredeljuje kot »temeljni kamen družbe«.

Papež Francišek in bahrajnski kralj

Tukaj, kjer morske vode obkrožajo puščavski pesek in ob tradicionalnih orientalskih tržnicah stojijo mogočni nebotičniki, se srečujejo oddaljene resničnosti: antika in sodobnost se stikata, zgodovina in napredek se združujeta, predvsem pa ljudje različnega izvora tvorijo izviren *mozaik življenja*. Ko sem se pripravljala na to potovanje, sem izvedel za »simbol vitalnosti«, ki je značilen za vašo državo. V mislih imam tako imenovano »drevo življenja« (*Shajarat-al-Hayat*), ki naj mi bo navdih za nekaj misli. Gre za veličastno akacijo, ki stoletja preživi na puščavskem področju, kjer je padavin zelo malo. Zdi se nemogoče, da bi tako dolgo živeče drevo preživel in uspevalo v takšnih razmerah. Mnogi menijo, da je skrivnost v koreninah, ki segajo več deset metrov pod zemljo in črpajo podzemne zaloge vode.

Korenine, torej: Kraljevina Bahrajn si prizadeva za raziskovanje in vrednotenje svoje preteklosti, ki govori o izjemno starodavni deželi, kamor so že pred tisočletji prihajali ljudje zaradi njene lepote, zlasti zaradi bogatih izvirov sladke vode, ki so ji dali sloves rajске dežele: starodavno kraljestvo Dilmun so imenovali »dežela živih«. Iz obsežnih časovnih korenin – gre za kar 4500 let neprekinjene prisotnosti človeka – je razvidno, da so geografski položaj

Bahrajna, naklonjenost tamkajšnjih prebivalcev in njihove trговske sposobnosti ter nekateri zgodovinski dogodki dali Bahrajnu priložnost, da je postal križišče vzajemnega bogatenja med ljudstvi. Zato je za to deželo značilen predvsem en vidik: od nekdaj je bila kraj srečevanja različnih ljudstev.

To je *življenjska voda*, iz katere še danes črpajo korenine Bahrajna, katerega največje bogastvo blesti v etnični in kulturni raznolikosti, mirnem sobivanju in tradicionalni gostoljubnosti njegovih prebivalcev. Raznolikost, ki ne homogenizira, temveč vključuje, je zaklad vsake resnično razvite države. In na teh otokih občudujemo družbo, ki je sestavljena, večetnična in večverska, ki je sposobna premagati nevarnost izolacije. To je zelo pomembno v današnjem času, v katerem izključujoča zaprtost vase in v lastne interese preprečuje, da bi razumeli neodtujljivi pomen celote. Številne narodnostne, etnične in verske skupine, ki tukaj sobivajo, pa pričajo o tem, da je mogoče in potrebno sobivati v našem svetu, ki je v preteklih desetletjih postal globalna vas, v kateri je ob samoumevni globalizaciji »duh vasi« še vedno v marsičem neznan: gostoljubnost, iskanje drugega, bratstvo. Nasprotno, z zaskrbljenostjo smo priča obsežnemu naraščanju brezbriznosti in medsebojnemu sumničanju, širjenju rivalstva in nasprotij, za katere smo upali, da so bila premagana, populizmom, ekstremizmom in imperializmom, ki ogrožajo varnost vseh. Kljub napredku ter številnim civilnim in znanstvenim dosežkom se kulturna razdalja med različnimi deli sveta povečuje, namesto koristnih priložnosti za srečanje pa obstajajo podle držne sporov.

Namesto tega pomislimo na drevo življenja, vaš simbol, in v sušnih puščavah človeškega sobivanja razdelimo vodo bratstva: ne dopustimo, da bi izhlapela možnost srečanja med civilizacijami, verstvi in kulturami; ne dopustimo, da bi usahnile korenine človeškega! Delajmo skupaj, prizadevajmo si za povezanost, za upanje! Tukaj, v deželi drevesa življenja, sem kot sejalec miru, da bi živel dneve srečanja in se udeležil foruma za dialog med Vzhodom in Zahodom za mirno človeško sobivanje. Že zdaj se zahvaljujem svojim sopotnikom, zlasti verskim predstavnikom. Ti dnevi pomenijo dragoceno etapo na poti prijateljstva, ki se je v zadnjih letih

okrepilo z različnimi islamskimi verskimi voditelji: na bratski poti, ki želi s pogledom Neba spodbujati mir na zemlji.

V zvezi s tem se zahvaljujem za mednarodne konference in prilžnosti za srečanja, ki jih ta Kraljevina organizira in spodbuja, zlasti na področju spoštovanja, strpnosti in verske svobode. To so bistvene teme, priznane v ustavi države, ki določa, da »ni diskriminacije na podlagi spola, izvora, jezika, vere ali veroizpovedi« (člen 18), da je »svoboda vesti absolutna« in da »država varuje nedotakljivost obredov« (člen 22). Predvsem so to prizadevanja, ki jih je treba nenehno uresničevati v praksi, da bo verska svoboda postala polna in ne bo omejena le na svobodo obredov, da bo vsaki skupini in vsaki osebi konkretno priznано enako dostojanstvo in enake možnosti; da ne bo diskriminacije in da se temeljne človekove pravice ne bodo kršile, temveč spodbujale. Predvsem mislim na pravico do življenja, na to, da jo je treba vedno zagotavljati, tudi za tiste, ki so kaznovani in katerih obstoja ni mogoče odpraviti.

Vrnimo se k drevesu življenja. Sčasoma so se iz številnih vej različnih velikosti razvile goste krošnje, ki so povečale njegovo višino in širino. V tej državi je prispevek številnih ljudi iz različnih narodov omogočil izjemen proizvodni razvoj. To je omogočilo priseljevanje, ki je v Kraljevini Bahrajn eno najvišjih na svetu: približno polovica prebivalcev je tujcev, ki vidno prispevajo k razvoju države, v kateri se, čeprav so zapustili svojo domovino, počutijo kot doma. Vendar pa ne smemo pozabiti, da je v današnjem času še vedno preveč pomanjkanja dela in preveč nečloveškega dela: to ne pomeni le resnega tveganja za socialno nestabilnost, ampak predstavlja tudi napad na človekovo dostojanstvo. Delo namreč ni potrebno le za to, da človek zasluži za življenje, temveč je nepogrešljiva pravica za to, da bi se v celoti razvijali in oblikovali družbo po meri človeka.

Iz te države, ki je privlačna zaradi možnosti zaposlitve, ki jih nudi, bi rad opozoril na izredne razmere svetovne krize na področju dela: dela, ki je tako dragoceno kot kruh, pogosto primanjkuje; nemalokrat je to zastrupljen kruh, saj zasušnjuje. V obeh primerih v središču ni več človek, ki je iz svetega in nedotakljivega namena

dela zreduciran na sredstvo za proizvodnjo denarja. Zato je treba povsod zagotoviti varne delovne pogoje, vredne človeka, ki ne preprečujejo, ampak spodbujajo kulturno in duhovno življenje; ki spodbujajo družbeno povezanost v dobro skupnega življenja in razvoja držav (prim. *Gaudium et spes*, 9.27.60.67).

Bahrajn se ponaša z dragocenimi dosežki na tem področju: v mislih imam na primer prvo dekliško šolo v Zalivu in odpravo suženjstva. Naj bo svetilnik pri spodbujanju enakih in vedno boljših pravic in pogojev za delavce, ženske in mlade na celotnem območju ter hkrati zagotavlja spoštovanje in pozornost za tiste, ki se čutijo bolj na robu družbe, kot so migranti in zaporniki: pravi, človeški in celostni razvoj se meri predvsem s pozornostjo do njih.

Drevo življenja, ki stoji osamljeno v puščavski pokrajini, me spominja tudi na dve področji, ki sta odločilni za vse in ki vprašujeta predvsem tiste, ki so s svojim vladanjem odgovorni, da služijo skupnemu dobremu. Najprej okoljsko vprašanje: koliko dreves je posekanih, koliko ekosistemov uničenih, koliko morij onesnaženih zaradi človekovega nenasitnega pohlepa, ki se mu nato maščuje! Ne naveličajmo si prizadevati za to dramatično nujnost; sprejemajmo konkretne in daljnovidne odločitve z mislijo na mlajše generacije, preden bo prepozno in bi bila ogrožena njihova prihodnost! Naj bo konferenca Združenih narodov o podnebnih spremembah (COP27), ki bo čez nekaj dni potekala v Egiptu, korak naprej v tej smeri!

Drugič, ob drevesu življenja s koreninami, ki iz podtalja prenašajo življenjsko vodo do debla, od tam pa v veje in nato v liste, ki dajejo kisik bitjem, razmišljam o poklicanosti človeka, vsakega človeka na zemlji: poskrbeti, da bi življenje cvetelo. Danes pa smo vsak dan bolj priča dejanjem in grožnjam s smrtjo. Mislim predvsem na pošastno in nesmiselno resničnost vojne, ki povsod seje uničenje in izkoreninjanje upanje. V vojni se pokaže najslabša plat človeka: sebičnost, nasilje in laž. Da, saj vojna, vsaka vojna, pomeni tudi smrt resnice. Zavrnilo logiko orožja in zamenjajmo smer, tako da ogromne vojaške izdatke spremenimo v naložbe za boj proti lakoti, pomanjkanju zdravstvenega varstva in izobraževanja. V srcu

imam bolečino zaradi številnih konfliktnih situacij. Ob pogledu na Arabski polotok, katerega države želim prisrčno in spoštljivo pozdraviti, namenjam posebno in iskreno misel Jemnu, ki ga muči pozabljena vojna, ki tako kot vsaka vojna ne vodi do zmage, temveč le do grenkega poraza za vse. V molitvi se spominjam predvsem civilistov, otrok, ostarelih in bolnih ter rotim: naj utihne orožje, naj utihne orožje, naj utihne orožje! Povsod in resnično se zavzemajmo za mir!

Deklaracija Kraljevine Bahrajn v zvezi s tem priznava, da je versko verovanje »blagoslov za vse človeštvo« in temelj »za mir v svetu«. Tukaj sem kot vernik, kot kristjan, kot človek in romar miru, saj smo danes kot še nikoli prej povabljeni, da se povsod resno zavzamemo za mir. Vaše veličanstvo, kraljeve visokosti, predstavniki oblasti, prijatelji, za te dolgo pričakovane dni mojega obiska v Kraljevini Bahrajn želim vzeti za svojega in podeliti z vami čudovit odlomek iz te deklaracije: »Zavezujemo se, da bomo delali za svet, v katerem se ljudje iskrenih veroizpovedi združijo med seboj, da bi zavrnilo tisto, kar nas ločuje, in približali tisto, kar nas združuje.« Tako bodi, z blagoslovom Najvišjega! Shukran! [Hvala!]

Prevod: s. Leonida Zamuda SL, Radio Vatikan

3 Papež na Bahrajnskem forumu za dialog: Veren človek je človek miru

Papež Frančišek se je 4. novembra v mestu Awali v Bahrajnu udeležil sklepnega dela »Bahrajnskega foruma za dialog: Vzhod in Zahod za človeško sožitje«. Pozval je k skupni hoji po poti bratstva, dialoga in miru. Veren človek je namreč človek miru in podpira srečanje z vsemi. Izpostavil je pomembno vlogo verskih voditeljev v današnjem času ter jo povezal z molitvijo, vzgojo in delovanjem.

Sklepnega dela Forumu za dialog so se poleg papeža udeležili tudi bahrajnski kralj Hamad bin Isa bin Salman Al Khalif, veliki imam Ahmad Al Tayeb, ekumenski patriarh Bartolomej ter predstavniki verskih in civilnih oblasti. Sveti oče je izpostavil, da morajo velika verstva danes biti

»zavest miru za svet«, ter opozoril, da se »na vrtu človeštva« nekateri »igrajo z ognjem, z raketami in bombami, z orožjem, ki povzroča jok in smrt ter skupni dom prekriva s pepelom in sovraštvom. Ponovno je pozval k miru v Ukrajini: »Na vse se obračam s svojim užaloščenim pozivom, da bi se končala vojna v Ukrajini in bi se začela resna pogajanja za mir.«

Danes bolj razdeljeni kot pa povezani

Papež Frančišek je na začetku svojega govora izhajal iz besede Bahrajn, ki pomeni »dve morji«, ter spomnil na stari pregovor »Kar zemlja ločuje, morje združuje«. Naš planet Zemlja je ob pogledu od zgoraj videti kot veliko modro morje, ki povezuje različne obale. »Z neba se zdi, da nas opominja, da smo ena družina: nismo otoki, ampak en velik arhipelag. Takšne nas želi imeti Najvišji, in ta država, arhipelag z več kot tridesetimi otoki, lahko simbolizira to željo.«

Nadaljeval je, da je v današnjem času človeštvo »povezano kot še nikoli prej«, pa vendar »veliko bolj razdeljeno kot združeno«. Ponovno se je oprl na simboliko »dveh morij«, ki predstavlja sladke vode podvodnih izvirov in slane vode zaliva, kjer leži Bahrajn. »Podobno se danes soočamo z dvema morjema nasprotnih okusov: na eni strani imamo mirno in sladko morje skupnega sobivanja, na drugi pa grenko morje brezbriznosti, ki ga pustošijo spopadi in vznemirjajo vetrovi vojne z vse bolj razburkanimi in uničevalnimi valovi, ki grozijo, da bodo preplavili vse. Na žalost sta Vzhod in Zahod vse bolj podobna dvema nasprotnima morjema. Po drugi strani pa smo tu skupaj, ker nameravamo pluti po istem morju in izbrati pot srečanja namesto spopada, pot dialoga, ki jo nakazuje ta forum: 'Vzhod in Zahod za človeško sožitje'.«

Igra z ognjem na vrtu človeštva

Po dveh strašnih svetovnih vojnah, po hladni vojni, med številnimi katastrofalnimi spopadi na vseh koncih sveta, sredi obtožb, groženj in obsodb se še vedno nahajamo na robu krhkega ravnovesja in nočemo potoniti. Po papeževih besedah gre za paradoks: »Medtem ko večino svetovnega prebivalstva združujejo iste težave, pestijo hude prehranske, ekološke in pandemične krize ter vse bolj škandalozna planetarna nepravica, se nekaj vplivnih ljudi osredotoča na odločen boj za strankarske interese,

izumlja zastarele jezike, prerazporeja območja vpliva in nasprotne si bloke. Tako se zdi, da smo priča dramatično otročjemu scenariju: na vrtu človeštva se igrajo z ognjem, z raketami in bombami, z orožjem, ki povzroča jok in smrt ter skupni dom prekriva s pepelom in sovraštvom, namesto da bi skrbeli za celoto.«

Papež je poudaril, da so to grenke posledice, če bomo še naprej poudarjali nasprotja, ne da bi ponovno odkrili razumevanje, če bomo še naprej odločno uveljavljali svoje despotske, imperialistične, nacionalistične in populistične modele in vizije, če nas ne bo zanimala kultura drugega, če ne bomo prisluhnili krikom navadnih ljudi in glasu revnih, če ne bomo nehali manihejsko razlikovati, kdo je dober in kdo slab, če si ne bomo prizadevali razumeti drug drugega in sodelovati za dobro vseh.

Spore rešiti v dobro vseh

Navedel je *Dokument o človeškem bratstvu za svetovni mir in skupno sobivanje*, v katerem je izraženo upanje na »rodovitno srečanje med Zahodom in Vzhodom«. »Tukaj smo, verniki v Boga in naše brate, da zavrnamo 'mišljenje, ki izolira', način gledanja na stvarnost, ki ne upošteva enega morja človeštva in se osredotoča le na lastne tokove. Želimo, da se spori med Vzhodom in Zahodom ponovno rešijo v dobro vseh, ne da bi odvrnili pozornost od druge vrzeli, ki se stalno in dramatično povečuje, in sicer med severom in jugom sveta,« je dejal papež in izpostavil neenakost, zaradi katere večina svetovnega prebivalstva doživlja nepravico, lakoto in posledice podnebnih sprememb.

Verski voditelji imajo posebno vlogo

V razpravah o teh temah morajo sodelovati tudi verski voditelji in pri tem dati dober zgled. »Imamo specifično vlogo,« je izpostavil, »in ta *Forum* nam daje za to dodatno priložnost. Naša naloga je, da spodbujamo in pomagamo človeštvu, ki je tako soodvisno kot nepovezano, skupaj krmariti.« Papež Frančišek je pri tem nakazal tri izzive, ki izhajajo iz *Dokumenta o človeškem bratstvu* in *Deklaracije Kraljevine Bahrajn*. Gre za molitev, vzgojo in delovanje.

Molitev in svoboda vere

Sveti oče je najprej spregovoril o molitvi, ki se dotakne človekovega srca. Drame, bolečine in neravnovesja, zaradi katerih trpi sodobni svet, so povezani z globljim neravnovesjem, ki je zakoreninjeno v človeškem srcu (prim. *Gaudium et spes*, 10). »Največja nevarnost torej ni v stvarih, v materialnih stvarnostih, v organizacijah, ampak v nagnjenosti človeka, da se zapre v imanenco lastnega ega, lastne skupine, lastnih majhnih interesov. To ni hiba našega časa, obstaja, odkar je človek človek, in z Božjo pomočjo jo je mogoče odpraviti (prim. *Fratelli tutti*, 166).«

Molitev, ki je odpiranje srca Najvišjemu, je temeljnega pomena, da nas očisti egoizma, zaprtosti, avtoreferencialnosti, lažnosti in nepravilnosti. »Kdor moli, prejme mir v svoje srce in ne more, da ne bi postal njegova priča in glasnik; in predvsem z zgledom vabi sebi podobne, naj ne postanejo talci poganstva, ki človeka reducira na to, kar prodaja, kupuje in ali se s kom zabava, ampak naj ponovno odkrijejo neskončno dostojanstvo, ki ga ima vsakdo v sebi. Veren človek, človek miru, je tisti, ki na poti z drugimi na zemlji nežno in spoštljivo vabi, naj dvignejo svoj pogled v nebo. V svoji molitvi nosi – kot kadilo, ki se dviga k Najvišjemu (prim. Ps 141,2) – napore in preizkušnje vseh.«

Po papeževih besedah pa je za to nujna verska svoboda. Skliceval se je na *Deklaracijo Kraljevine Bahrajn*, kjer je zapisano, da nam je Bog namenil dar svobode izbire, zato nobena oblika verske prisile človeka ne more pripeljati do odnosa z Bogom. Kot je dodal, je vsaka prisila »nevredna Vsemogočnega, saj sveta ni izročil sužnjem, temveč svobodnim bitjem, ki jih v celoti spoštuje«. »Prizadevajmo si torej, da bi svoboda ustvarjenih bitij odražala suvereno svobodo Stvarnika, da bi bili kraji čaščenja vedno in povsod zaščiteni in spoštovani, molitev pa bi se spodbujala in nikoli ovirala. Vendar pa ni dovolj, da podelimo dovoljenja in priznamo svobodo čaščenja, temveč je treba doseči resnično versko svobodo. In ne le vsaka družba, ampak tudi vsaka veroizpoved je poklicana, da o tem preveri sama sebe. Pozvana je, da se vpraša, ali od zunaj prisiljuje ali od znotraj osvobaja Božja bitja; ali človeku pomaga, da zavrača togost, zaprtost in nasilje; ali v vernikih krepi resnično svobodo, ki ne pomeni, da delamo, kar hočemo, ampak da se usmerimo v dober namen, za katerega smo bili ustvarjeni.«

Vzgoja in izobrazba

Drugi izziv, o katerem je spregovoril papež Frančišek, je bil vzgoja. Če se molitev nanaša na srce, se vzgoja nanaša na »človekov um«. Kot je navedeno v *Deklaraciji Kraljevine Bahrajn*, je »nevednost sovražnik miru«. Papež je nadaljeval, da se tam, kjer primanjkuje možnosti za izobraževanje, povečuje ekstremizem in uveljavlja fundamentalizem. »In če je nevednost sovražnik miru, je izobrazba prijateljica razvoja, če je resnično vredna človeka, dinamičnega in odnosnega bitja: torej ne toga in monolitna, ampak odprta za izzive in občutljiva za kulturne spremembe; ne samozadostna in izolirana, ampak pozorna na zgodovino in kulturo drugih; ne statična, ampak raziskovalna, da bi zajela različne in bistvene vidike enega človeštva, kateremu pripadamo.«

To zlasti omogoča, da vstopimo v jedro problemov, ne da bi si domišljali, da imamo rešitev in da zapletene probleme rešujemo na preprost način, temveč da »krizo živimo, ne da bi se podredili logiki konflikta«. Po papeževih besedah namreč »ni vredno človeškega uma verjeti, da razlogi sile prevladajo nad razlogi razuma, uporabljati metode preteklosti za sedanja vprašanja, uporabljati sheme tehnologije in ugodnosti za človeško zgodovino in kulturo«. Treba se je spraševati, vstopiti v krizo in se znati pogovarjati s »potrpežljivostjo, spoštovanjem in v duhu poslušanja« ter spoznati zgodovino in kulture drugih. »Tako se vzgaja človeški um, saj se tako vzgaja medsebojno razumevanje. Kajti ni dovolj reči, da smo strpni, ampak moramo drugemu resnično omogočiti prostor, mu dati pravice in priložnosti. To je miselnost, ki se začne z vzgojo in ki jo morajo podpirati religije,« je zatrdil papež.

Ženske, otroci in državljanstvo

V zvezi z vzgojo je navedel tri konkretna področja, v katera je treba vlagati. Najprej »priznanje žensk na javnem področju«, kot so »izobraževanje, delo, uveljavljanje socialnih in političnih pravic« (prim. *Dokument o človeškem bratstvu*). »Tako na tem kot na drugih področjih je izobraževanje način, kako se osvoboditi zgodovinske in družbene zapuščine, ki je v nasprotju z duhom bratske solidarnosti, ki mora biti značilen za tiste, ki častijo Boga in ljubijo svojega bližnjega.«

Na drugem mestu je izpostavil »zaščito temeljnih pravic otrok«, da se jih bo šolalo, se jim pomagalo in se jih spremljalo, da ne bodo živeli v lakoti in nasilju. Pomembno je, da se naučimo gledati na krize, probleme in vojne z otroškimi očmi. »To ni naivna dobrota, ampak daljnovidna modrost, saj se bo le z mislijo nanje napredek zrcalil v nedolžnosti, in ne v dobičku, ter pomagal graditi prihodnost po meri človeka.«

Tretje področje, ki se mu mora posvetiti vzgoja, pa je državljanstvo. »Vzgoja, ki se začne v družini, se nadaljuje v okviru skupnosti, vasi ali mesta«. Zato je po papeževem prepričanju pomembno »vzgajati za državljanstvo, za skupno življenje v spoštovanju in zakonitosti«. Izpostavil je »pojem državljanstva«, ki temelji na »enakosti pravic in dolžnosti«. Prizadevati si je treba, da se bo »v naših družbah uveljavil koncept polnega državljanstva« ter se zavrnila »diskriminatorna uporaba izraza ‘manjšine’«, ki je povezan z izoliranostjo in manjvrednostjo.

Odločno proti vojni in nasilju – tudi v praksi

Tako je sveti oče prišel še do zadnjega od treh izzivov in spregovoril o delovanju. Ponovno se je skliceval na *Deklaracijo Kraljevine Bahrajn*, ki zatrjuje, da »ko nekdo pridiga o sovraštvu, nasilju in razdoru, skruni Božje ime«. »Kdor je veren, to zavrne brez kakršnegakoli utemeljevanja. Odločno reče ‘ne’ bogokletni vojni in uporabi nasilja. In ta ‘ne’ dosledno prenaša v prakso. Kajti ni dovolj reči, da je neko verstvo miroljubno, ampak je treba obsoditi in izolirati nasilneže, ki zlorabljajo njegovo ime. Prav tako ni dovolj, da se distanciramo od nestrpnosti in ekstremizma, ampak moramo delovati v nasprotni smeri. Zato je treba prenehati podpirati teroristična gibanja z zagotavljanjem denarja, orožja, načrtov ali opravičil in tudi medijskega pokrivanja ter vse to obravnavati kot mednarodne zločine, ki ogrožajo svetovno varnost in mir. Tak terorizem je treba obsoditi v vseh njegovih oblikah in izrazih (prim. *Dokument o človeškem bratstvu*).«

Pot bratstva, dialoga in miru

Veren človek, človek miru, prav tako nasprotuje oboroževanju, vojnim poslom in trgu smrti. Ne podpira »zaveznitva proti komu drugemu«, temveč poti srečanja z vsemi: ne podlega relativizmu ali kakršnemukoli sinkretizmu, temveč »sledi le eni poti, poti bratstva, dialoga in miru«. »Hodimo

po tej poti, dragi prijatelji,« je povabil papež Frančišek, »razširimo srce za brata, stopimo na pot medsebojnega spoznavanja. Stkimo močnejše medsebojne vezi brez dvoličnosti in strahu, v imenu Stvarnika, ki nas je kot varuhe bratov in sester postavil skupaj v svet. In če se različni vplivni ljudje med seboj pogajajo o interesih, denarju in strategijah moči, pokažimo, da je tudi drugačna pot srečevanja mogoča. Mogoča in potrebna, saj sila, orožje in denar ne bodo nikoli obarvali prihodnosti z mirom. Srečajmo se torej za dobro človeka in v imenu Njega, ki ljubi človeka in čigar ime je Mir. Spodbujajmo konkretne pobude, da bo pot velikih verstev še bolj dejavna in stalna, da bo za svet *zavest miru!*

Stvarnik nas vabi k delovanju, zlasti v korist preštevilnih njegovih ljudi, ki še vedno ne najdejo dovolj prostora v programih močnih: revnih, nerojenih, ostarelih, bolnih, migrantov ... Če mi, ki verjamemo v Boga usmiljenja, ne bomo prisluhnili revnim in dali glasu tistim, ki nimajo glasu, kdo ga bo? Bodimo na njihovi strani, pomagajmo ranjenemu in preizkušanemu človeku! S tem bomo na svet pritegnili blagoslov Najvišjega. On naj razsvetli naše korake in združi naša srca, naše misli in naše moči (prim. Mr 12,30), da bo čaščenje Boga usklajeno s konkretno in bratsko ljubeznijo do bližnjega: da bomo skupaj preroki sobivanja, oblikovalci edinosti in graditelji miru.«

Prevod: Andreja Črvek, Radio Vatikan

4 Papež na ekumenski molitvi za mir o edinosti v različnosti in pričevanju življenja

Po srečanju s člani Muslimanskega sveta starešin v mošeji kraljeve palače Sakhir je papež Frančišek drugi dan apostolskega potovanja v Bahrajn vodil Ekumensko srečanje in molitev za mir v katedrali Naše Gospe Arabije v Awali, ki sta se ga udeležila tudi bahrajnski kralj in minister za pravosodje. Med pozdravi na začetku srečanja sta papež Frančišek in ekumenski patriarh Bartolomej drug drugemu poljubila križ.

APOSTOLSKO POTOVANJE V BAHRAJN

NAGOVOR SVETEGA OČETA

Ekumensko srečanje in molitev za mir

katedrala Naše Gospe Arabije

4. november 2022

Kraljeva visokost,
gospod minister za pravosodje,
hvala za vajino prisotnost, ki nam je v čast.

»Parti, Medijci in Elámci in tisti, ki prebivamo v Mezopotamiji, Judeji in Kapadokiji, v Pontu in Aziji, v Frigiji in Pamfiliji, v Egiptu in v libijskih krajih blizu Cirene, in mi iz Rima, ki se zdaj mudimo tukaj, Judje in spreobrnjenci, Krečáni in Arabci – vsi jih slišimo, kako v naših jezikih oznanjajo velika Božja dela!« (Apd 2,9-11)

Vaša svetost, dragi brat Bartolomej, dragi bratje in sestre, zdi se, da so te besede danes napisane za nas: iz toliko ljudstev in iz toliko jezikov, iz toliko delov in iz toliko obredov smo tukaj skupaj zaradi velikih del, ki jih je storil Bog! V Jeruzalemu so se na binkoštni dan, čeprav prihajajo iz mnogih regij, čutili združene v enem Duhu. Danes, tako kot takrat, raznolikost izvorov in jezikov ni problem, ampak vir. Starodavni avtor je zapisal, da »če kdo reče enemu od nas: Prejel si Svetega Duha, zaradi česa ne govoriš v vseh jezikih? Odgovoriti morate: Seveda govorim v vseh jezikih, pravzaprav sem vključen v to Kristusovo telo, to je v Cerkev, ki govori vse jezike.« (*Govor afriškega avtorja iz šestega stoletja* PL 65,743)

Bratje, sestre, to velja tudi za nas, kajti »vsi smo bili v enem Duhu krščeni v eno telo« (1 Kor 12,13). Žal smo s svojimi ranami ranili sveto Gospodovo telo, toda Sveti Duh, ki združuje vse ude, je večji od naših mesenih razklanosti. Zato je prav, da rečemo, da to, kar nas združuje, daleč presega tisto, kar nas razdvaja, in da bolj ko hodimo po Duhu, bolj si bomo to želeli, da z Božjo pomočjo ponovno vzpostavimo popolno enost med nami.

Vrnimo se k besedilu binkošti. Ob premišljevanju o njem sta v meni zazvenela dva elementa, ki se mi zdita koristna za našo pot občestva in ju zato želim deliti z vami. Ta dva sta: enost v različnosti in pričevanje življenja.

Enost v različnosti. Na binkošti so bili učenci, pravijo Apostolska dela, »vsi skupaj na istem kraju« (2,1). Opazimo, kako Duh, ki počiva na vsakem posebej, vendarle izbere trenutek, v katerem so vsi skupaj. Lahko bi častili Boga in delali dobro drugim tudi ločeno, vendar se z združitvijo v edinosti na široko odprejo vrata Božjemu delu. Krščansko ljudstvo je poklicano stopiti skupaj, da bi se uresničila čudovita Božja dela. Biti tukaj v Bahrajnu kot majhna Kristusova čreda, raztresena po različnih krajih in veroizpovedih, pomaga čutiti potrebo po enosti, po podelitvi vere. Kot na tem otočju ne manjka trdnih povezav med otoki, tako naj bo tudi med nami, da ne bomo izolirani, ampak v bratskem občestvu.

Bratje in sestre, sprašujem se: kako lahko povečamo enost, če se zdi, da nas zgodovina, navade, zaveze in razdalje privabljajo drugam? Kaj je »mesto srečanja«, »duhovna dvorana zadnje večerje« našega občestva? To je hvalnica Bogu, ki jo v vseh vzbujata Duh. Hvalilna molitev ne izolira, se ne zapira vase in v svoje potrebe, ampak nas polaga v Očetovo srce in nas tako povezuje z vsemi brati in sestrami. Molitev hvalnice in češčenja je najvišja, saj je zastopniška in brezpogojna, privablja veselje Duha, čisti srce, obnavlja harmonijo, zdravi enost. Je protistrup za žalost, za skušnjavo, če bi se ji pustili vznemirjati zaradi svoje notranje majhnosti in zunanje majhnosti naše neštevilnosti. Tisti, ki hvali, se ne ozira na majhnost črede, ampak na lepoto tega, da smo Očetovi otroci. Hvalnica, ki omogoča Duhu, da v nas izlije svojo tolažbo, je dobro zdravilo za osamljenost in domotožje. Omogoča nam, da začutimo bližino Dobrega pastirja, tudi ko manjka bližine duhovnikov, kar je v teh krajih pogosto. Gospod prav v naših puščavah rad odpira nove in nepričakovane poti in daje izvire žive vode (prim. Iz 43,19). Hvaljenje in češčenje nas vodita tja, k izvirom Duha, vračata nas k izvoru, k enosti.

Dobro vam bo delo, če boste še naprej ohranjali hvalo Bogu, da boste še bolj znamenje enosti za vse kristjane! Prav tako nadaljujte s čudovito navado dajanja bogoslužnih prostorov na voljo drugim skupnostim za češčenje edinega Gospoda. Pravzaprav ne samo tukaj na zemlji, tudi v nebesih obstaja sled hvalnice, ki nas povezuje. Ta je od številnih krščanskih mučencev različnih veroizpovedi. Koliko jih je bilo v zadnjih letih na Bližnjem vzhodu in po

vsem svetu! Zdaj tvorijo eno samo zvezdno nebo, ki nakazuje pot tistim, ki hodijo po puščavah zgodovine. Isti cilj imamo, saj smo vsi poklicani k polnosti občestva v Bogu.

Zapomnimo pa si, da je enost, zaradi katere smo na poti, v različnosti. Binkoštno poročilo navaja, da je vsak slišal apostole govoriti »v svojem jeziku« (Apd 2,6). Duh ne kuje enakega jezika za vse, ampak vsakemu omogoča, da govori jezike drugih (prim. v. 4) in tako, da vsakdo sliši svoj jezik, kar govorijo drugi (prim. v. 11). Skratka, ne oklepa nas v enovitost, ampak nas pripravlja, da se sprejemamo v različnosti. To se zgodi tistim, ki živijo po Duhu: naučijo se srečati vsakega brata in sestro v veri kot del telesa, ki mu pripadajo. To je duh ekumenske poti.

Predragi, vprašajmo se, kako naprej po tej poti. Jaz, kot pastir, služabnik, vernik, sem odprt za delovanje Duha? Živim ekumenizem kot breme, kot še eno obvezo, kot institucionalno dolžnost ali kot Jezusovo srčno željo, da postanemo »eno« (Jn 17,21), kot poslanstvo, ki izhaja iz evangelija? Konkretno, kaj naredim za tiste brate in sestre, ki verujejo v Kristusa in niso »moji«? Jih poznam, jih iščem, se zanje zanimam? Ali ohranjam razdaljo in se obnašam formalno ali pa poskušam razumeti zgodovino in ceniti njene posebnosti, ne da bi jih imel za nepremostljive ovire?

Po *enosti v različnosti* pridemo do drugega elementa: *pričevanje življenja*. Na binkošti se učenci odprejo, zapustijo dvorano zadnje večerje. Odtlej bodo šli povsod po svetu. Jeruzalem, ki se je zdel njihova točka prihoda, postane izhodišče izjemne pustolovščine. Strah, ki jih je zapiral v hišo, ostaja oddaljen spomin. Zdaj se namenjajo iti povsod, a ne zato, da bi se razlikovali od drugih, in niti ne zato, da bi spremenili družbeni red in ureditev sveta, temveč zato, da bi s svojim življenjem v vsakem kotičku izžarevali lepoto Božje ljubezni. Naš pravzaprav ni toliko govor, ki ga je treba povedati z besedami, temveč pričevanje, ki ga je treba pokazati z dejanji. Vera ni privilegij, ki bi ga zahtevali, ampak dar, ki ga je treba deliti z drugimi. Kot pravi starodavno besedilo, kristjani »ne živijo v posebnih mestih, ne uporabljajo nekega tujega jezika in nimajo posebnega načina življenja [...] vsaka tuja regija je njihova

domovina [...] Živijo na zemlji, vendar imajo svoje državljanstvo v nebesih. Upoštevacjo ustaljene zakone, vendar so s svojim načinom življenja nad zakoni. Ljubijo vse.» (*Pismo Diognetu*, V) Imajo radi vse: to je odlika kristjana, bistvo pričevanja. Biti tukaj v Bahrajnu je mnogim izmed vas omogočilo, da ponovno odkrijete in udejanjate resnično preprostost dejavne ljubezni. Mislim na pomoč bratom in sestram, ki prihajajo k vam, na krščansko prisotnost, ki v vsakodnevni ponižnosti na delovnem mestu pričuje razumevanje in potrpežljivost, veselje in krotkost, prijaznost in duh dialoga. Z eno besedo: mir.

Dobro nam bo delo, če se bomo vprašali glede našega pričevanja, kajti s časom lahko gremo naprej zaradi inercije in oslabimo v prikazovanju Jezusa skozi duha blagrov, skladnosti in dobrote življenja, mirnega vedenja. Vprašajmo se zdaj, ko skupaj molimo za mir: ali smo res ljudje miru? Ali v nas prebiva želja, da bi povsod, ne da bi pričakovali kaj v zameno, razodevali Jezusovo krotkost? Ali posvojimo, nosimo v srcu in v molitvi napore, rane in nesloge, ki jih vidimo okoli sebe?

Bratje in sestre, z vami sem hotel podeliti te misli o enosti, ki krepi hvalno molitev, in o pričevanju, ga ljubezen potrjuje. Enost in pričevanje sta sobistvena: ne moremo resnično pričevati Boga ljubezni, če nismo med seboj združeni, kot On želi; in ne moremo biti združeni tako, da ostanemo vsak zase, ne da bi se odprli pričevanju, ne da bi razširili meje naših interesov in naših skupnosti v imenu Duha, ki objame vsak jezik in hoče doseči vsakogar. Dovolite mi, da dodam razmišljanje: Sveti Duh je tisti dan ustvaril veliko raznolikost, zdi se kot velika zmeda. Toda isti Duh, ki daje različnost karizem, je isti, ki ustvarja enost, vendar enost kot harmonijo. Duh je harmonija, kot je rekel veliki oče Cerkve: *Ipsa harmonia est – On je harmonija*. To je to, za kar tu molimo, da se ta harmonija zgodi med nami. On združuje in pošilja, zbira v občestvo in pošilja v poslanstvo. V molitvi mu zaupajmo našo skupno pot in kličimo nase njegovo izlitje, prenovljene binkošti, da nam da nove poglede in pospeši naše korake na poti enosti in miru.

Prevod: p. Ivan Herceg DJ, Radio Vatikan

5 Sveta maša v Awaliju. Papež: Ljubiti vedno in ljubiti vse. Presekati spiralo nasilja

5. november, tretji dan papeževega obiska v zalivski državi Bahrajn, se je začel s sveto mašo na nacionalnem stadionu v Awaliju. Papež Frančišek jo je daroval za mir in pravičnost ter med homilijo spodbudil, naj »ljubimo vedno« in »ljubimo vse«. Presekati je treba spiralo maščevanja in nasilja ter graditi svet miru in bratstva.

Svete maše v Awaliju se je udeležilo približno trideset tisoč oseb, ki so prišli tudi iz ostalih zalivskih držav in drugih območij. Po poročanju bahrajnskih medijev je bilo pri maši zastopanih 111 narodnosti. Papež je razmišljal o Jezusovih besedah iz Matejevega evangelija, ki nas vabijo, naj »ljubimo vedno« in »ljubimo vse«. Gospod od nas zahteva, da si prizadevamo konkretno in pogumno živeti univerzalno bratstvo, vztrajamo v dobrem, tudi ko nas doleti zlo, ter tako »presekamo spiralo maščevanja, razorožimo nasilje in demilitariziramo srce«. Treba je ostati v ljubezni.

Da bi bili Očetovi otroci in bi gradili svet bratov, se moramo naučiti ljubiti vsakogar, tudi sovražnika. »Slišali ste, da je bilo rečeno: Ljubi svojega bližnjega in sovraži svojega sovražnika. Jaz pa vam pravim: Ljubite svoje sovražnike in molite za tiste, ki vas preganjajo.« (Mt 5,43-44) To v resnici pomeni izbrati, da ne bomo imeli sovražnikov, da v drugem ne bomo videli ovire, ki jo je treba preseči, temveč brata, ki ga je treba ljubiti. Ljubiti sovražnika pomeni na zemljo prinesiti odsev nebes, pomeni prinesiti na svet pogled in srce Očeta, ki ne dela razlik, je dejal papež Frančišek in vsem zbranim zagotovil bližino vesoljne Cerkve.

Homilija papeža Frančiška

O Mesiji, ki ga bo postavil Bog, prerok Izaija pravi: »Oblast se bo širila in miru ne bo konca.« (Prim. Iz 9,6) Zdi se protislovno: na prizorišču tega sveta namreč pogosto vidimo, da bolj ko se išče oblast, bolj je ogrožen mir. Namesto tega pa prerok oznani izjemno novost: Mesija, ki prihaja, je močan, a ne kot voditelj, ki vodi vojno in nadvladuje druge, ampak kot »Knez miru« (Iz 9,5), kot tisti, ki ljudi spravi z Bogom in med seboj. Veličina njegove oblasti ne uporablja sile nasilja, ampak šibkost ljubezni. To je Kristusova

moč: ljubezen. Tudi nam podeljuje isto moč, moč ljubezni, ljubiti v njegovem imenu, ljubiti, kakor je ljubil On. Kako? Na brezpopojen način: ne samo takrat, ko gre vse dobro in želimo ljubiti, ampak *vedno*; ne le v primeru svojih prijateljev in bližnjih, ampak vseh, tudi sovražnikov. Vedno in vse.

Ljubiti vedno in ljubiti vse: malo razmislimo o tem.

Najprej nas Jezusove besede (prim. Mt 5,38-48) vabijo, naj *vedno ljubimo*, to pomeni, naj vedno ostajamo v njegovi ljubezni, naj jo gojimo in prakticiramo ne glede na razmere, v katerih živimo. Vendar bodite pozorni: Jezusov pogled je konkreten; ne pravi, da bo to lahko, in ne predlaga sentimentalne ali romantične ljubezni, kot da v naših človeških odnosih ne bi bilo trenutkov konfliktov in med ljudstvi ne bi bilo razlogov za sovražnost. Jezus ni ireničen, ampak realističen: izrecno govori o »hudobnežih« in »sovražnikih« (prim. Mr 5,38.43). On ve, da se v naših odnosih odvija vsakodnevni boj med ljubeznijo in sovraštvom; in da tudi v nas vsak dan pride do spopada med svetlobo in temo, med mnogimi dobrimi nameni in željami ter grešno krhkostjo, ki pogosto dobi premoč in nas potegne v slaba dela. Ve tudi, da doživljamo, kako kljub številnim velikodušnim prizadevanjem ne prejmemo vedno dobrega, ki ga pričakujemo, in da včasih nerazumljivo trpimo zlo. In prav tako vidi in trpi, ko vidi v današnjem času v mnogih delih sveta izvajanje moči, ki se hrani z zatiranjem in nasiljem, ki hoče razširiti svoj prostor z omejevanjem prostora drugim, vsiljevanjem svoje prevlade in omejevanjem temeljnih svoboščin, zatiranjem šibkih. Torej – pravi Jezus – obstajajo konflikti, zatiranja in sovraštva.

Pred vsem tem si je treba zastaviti pomembno vprašanje: Kaj storiti, ko se znajdemo v situacijah te vrste? Jezusov predlog je presenetljiv, izviren, drzen. Svoje prosi za pogum, da tvegajo nekaj, kar se na videz zdi poraz. Prosi jih, naj ostanejo vedno zvesti v ljubezni, ne glede na vse, tudi pred zlom in pred sovražnikom. Preprosta človeška reakcija nas prikuje na »oko za oko, zob za zob«, a to pomeni zadostiti pravici z istim orožjem zla, ki nas je doletelo. Jezus si upa predlagati nekaj novega, nekaj drugačnega in nepredstavljivega, nekaj svojega, in reče: »Jaz pa vam pravim: Ne upirajte

se hudobnežu, ampak če te kdo udari po desnem licu, mu nastavi še levo.« (Mt 5,39) To je, kar Gospod zahteva od nas: da ne sanjarimo irenično o svetu, v katerem se živi bratstvo, ampak da si prizadevamo, začevši pri sebi, konkretno in pogumno živeti univerzalno bratstvo, vztrajamo v dobrem, tudi ko nas doleti zlo, ter tako presekamo spiralo maščevanja, razorožimo nasilje in demilitariziramo srce. Apostol Pavel to ponovi, ko zapiše: »Ne daj se premagati hudemu, temveč premagaj húdo z dobrim.« (Rim 12,21)

Jezusovo povabilo se torej ne nanaša predvsem na velika vprašanja človeštva, ampak na konkretne situacije našega življenja: naše odnose v družini, naše odnose v krščanski skupnosti, vezi, ki jih gojimo v delovni in družbeni stvarnosti, v kateri smo. Prihajalo bo do trenj, trenutkov napetosti, konfliktov, razlik v pogledih, a kdor sledi Knezu miru, mora vedno težiti k miru. Miru pa ni mogoče vzpostaviti, če se na eno slabo besedo odgovori s še hujšo, če enemu udarcu sledi drugi: ne, treba je »dezaktivirati«, prekiniti verigo zla – to je treba nujno storiti – razbiti spiralo nasilja, nehati gojiti zamero, prenehati se pritoževati in se smiliti samemu sebi. Treba je ostati v ljubezni – vedno: to je Jezusova pot, da bi slavili Boga v nebesih in gradili mir na zemlji. *Ljubiti vedno.*

Preidimo zdaj na drugi vidik: *ljubiti vse*. Lahko si prizadevamo za ljubezen, a ni dovolj, če jo omejimo na ozko okolje tistih, od katerih prejemo ljubezen, prijateljev, sebi podobnih, poznanih. Tudi v tem primeru je Jezusovo povabilo presenetljivo, saj presega mejo zakona in zdrave pameti: ljubiti bližnjega, ljubiti nekoga, ki nam je blizu, je že naporno, čeprav je razumno. Na splošno je to tisto, kar si neka skupnost ali neko ljudstvo prizadeva za ohranitev notranjega miru: če pripadamo isti družini ali istemu narodu, če imamo iste ideje in iste okuse, če izpovedujemo isto vero, je normalno, da si med seboj pomagamo in se imamo radi. A kaj se zgodi, ko se nam približa nekdo, ki nam je daleč, če nekdo, ki je tujec, drugačen ali druge vere, postane naš sosed? Ravno ta dežela je živa podoba sobivanja v različnosti našega sveta, ki je vedno bolj zaznamovan s stalno migracijo ljudstev in pluralizmom idej, običajev in tradicij. Pomembno je torej, da sprejmemo to Jezusovo provokacijo: »Če namreč ljubite tiste, ki ljubijo vas, kakšno plačilo vas čaka?

Mar tega ne delajo tudi cestnarji?» (Mt 5,46) Pravi izziv, da bi bili Očetovi otroci in bi gradili svet bratov, je naučiti se ljubiti vsakogar, tudi sovražnika: »Slišali ste, da je bilo rečeno: Ljubi svojega bližnjega in sovraži svojega sovražnika. Jaz pa vam pravim: Ljubite svoje sovražnike in molíte za tiste, ki vas preganjajo.« (Mt 5,43-44) To v resnici pomeni izbrati, da ne bomo imeli sovražnikov, da v drugem ne bomo videli ovire, ki jo je treba preseči, temveč brata, ki ga je treba ljubiti. Ljubiti sovražnika pomeni na zemljo prinesiti odsev nebes, pomeni prinesiti na svet pogled in srce Očeta, ki ne dela razlik, ne diskriminira, temveč »daje svojemu soncu, da vzhaja nad hudobnimi in dobrimi, ter pošilja dež pravičnim in krivičnim« (Mt 5,45).

Bratje in sestre, Jezusova moč je ljubezen in Jezus nam daje moč, da ljubimo enako, na način, ki se nam zdi nadčloveški. Toda takšna sposobnost ne more biti le rezultat naših lastnih naporov, temveč je predvsem milost. Milost, za katero je treba vztrajno prositi: »Jezus, ti, ki me ljubiš, nauči me ljubiti kot ti. Jezus, ti, ki mi odpuščaš, nauči me odpustiti kot ti. Pošlji nadme svojega Duha, Duha ljubezni.« To prosimo. Velikokrat namreč Gospodu prinesemo veliko prošenj, vendar je za kristjana bistveno, da zna ljubiti kot Kristus. Ljubiti je največji dar, in prejmemo ga, ko Gospodu naredimo prostor v molitvi, ko sprejmemo Njegovo navzočnost v Njegovi besedi, ki nas spreminja, in v revolucionarni ponižnosti njegovega razlomljenega kruha. Tako počasi padajo zidovi, zaradi katerih so naša srca otrpla, in najdemo veselje za opravljanje del usmiljenja do vseh. Potem razumemo, da blagoslovljeno življenje gre skozi blagre in je v tem, da postanemo delavci za mir (prim. Mt 5,9).

Predragi, danes bi se vam želel zahvaliti za vaše krotko in veselo pričevanje o bratstvu, da ste v tej deželi semena ljubezni in miru. To je izziv, ki ga evangelij vsak dan izročja našim krščanskim skupnostim in vsakemu od nas. In vam, vsem vam, ki prebivate v Bahrajnu in ki ste prišli k tej slovesnosti iz Kuvajta, Katarja in ostalih držav Zaliva ter drugih območij, danes prinašam naklonjenost in bližino veseljne Cerkve, ki vas gleda in objema, vas ima rada in vas spodbuja.

Sveta Devica, Naša Gospa iz Arabije, naj vas spremlja na poti in vas vedno varuje v ljubezni do vseh.

Prevod: Andreja Červek, Radio Vatikan

6 Sveti oče mladim: Bodite sejalci bratstva, da boste žanjci prihodnosti

V soboto, 5. novembra 2022, popoldne se je papež Frančišek v šoli Srca Jezusovega v Awaliju srečal s približno 800 mladimi. Po pričevanju dijakka muslimana, dijakinje katoličanke ter župljana župnije Srca Jezusovega je zbrane nagovoril tudi sveti oče. Na srce jim je položil tri povabila: da bi za svojo sprejeli kulturo skrbi, postali prvaki bratstva, pri soočanju z življenjskimi izzivi pa naj dopustijo, da jih usmerjajo zvesta ustvarjalnost Boga in dobri svetovalci.

Dragi prijatelji, bratje in sestre, dober dan!

Zahvaljujem se vam, da ste tukaj, iz mnogih različnih narodov in s tolikšnim navdušenjem. Rad bi se zahvalil s. Rosalyn za pozdravne besede ter za predanost, s katero skupaj z mnogimi drugimi vodi to šolo Srca Jezusovega.

Vesel sem, da sem videl Kraljevino Bahrajn kot kraj srečanja in dialoga med različnimi kulturami in veroizpovedmi. In zdaj, ko gledam vas, ki niste iste vere in se ne bojite biti skupaj, mislim, da brez vas to sobivanje različnosti ne bi bilo mogoče. In ne bi imelo prihodnosti! V testu sveta ste vi dober kvas, namenjen rasti, premagovanju številnih družbenih in kulturnih ovir ter spodbujanju poganjkov bratstva in novosti. Vi, mladi, ste tisti, ki se kot nemirni popotniki, odprti za vse še neznanu, ne bojite soočanja, dialoga, delati »hrupa« in se pomešati z drugimi ter tako postati temelj prijateljske in solidarne družbe. To je temeljnega pomena v zapletenih in pluralnih kontekstih, v katerih živimo: porušiti določene ograje, da bi odprli svet, ki je bolj človeški in bratski, čeprav to pomeni soočanje s številnimi izzivi. V zvezi s tem bi vam rad na podlagi vaših pričevanj in vprašanj namenil *tri majhna povabila*, ne toliko zato, da bi vas česa naučil, temveč da bi vas spodbudil.

Prvo povabilo: *sprejeti kulturo skrbi*. Sestra Rosalyn je uporabila izraz »kultura skrbi«. Skrbeti pomeni razviti notranji odnos empatije, pozoren pogled, ki nas vodi, da izstopamo iz samih sebe, prijazno prisotnost, ki premaga ravnodušnost in nas spodbuja, da se zanimamo za druge. To je preobrat, začetek novosti, protistrup proti zaprtemu svetu, ki, prepojen z individualizmom, uničuje svoje otroke; proti svetu, ujetemu v žalost, ki ustvarja brezbriznost in osamljenost. Če se namreč ne naučimo skrbeti za to, kar je okoli nas – za druge, za mesto, za družbo, za stvarstvo – bomo svoje življenje preživeli kot tisti, ki hitijo, se trudijo, delajo veliko stvari, vendar pa na koncu ostanejo žalostni in sami, ker nikoli niso v polnosti okusili veselja prijateljstva in zastonjskosti. In svetu ni dal tistega edinstvenega pridiha lepote, ki bi ga lahko dal samo on ali ona in nihče drug. Kot kristjan razmišljam o Jezusu in vidim, da je njegova dejanja vedno vodila skrb. Skrbel je za odnose s tistimi, ki jih je srečeval po domovih, v mestih in na poti: ljudi je gledal v oči, prisluhnil je njihovim prošnjam za pomoč, približal se jim je in se z roko dotaknil njihovih ran. V zgodovino je vstopil, da bi nam povedal, da Najvišji skrbi za nas; da bi nas spomnil, da biti na strani Boga pomeni skrbeti za nekoga in nekaj, zlasti za najbolj potrebne.

Prijatelji, kako lepo je postati gojitelji skrbi, umetniki odnosov! Vendar pa je za to, tako kot za vse v življenju, potrebno nenehno urjenje. Zato ne pozabite najprej skrbeti zase: ne toliko za zunanost, temveč za notranost, za najbolj skriti in dragoceni del vas. Kateri je? Vaša duša, vaše srce! In kako se skrbi za srce? Poskusite mu prisluhniti v tišini, si ustvariti prostor, da boste v stiku s svojo notranostjo, da boste začutili, da ste dar, sprejeli svoj obstoj in ga ne izpustili iz rok. Naj se vam ne zgodi, da bi bili »turisti življenja«, ki ga gledajo samo od zunaj, površinsko. In v tišini, v ritmu svojega srca se pogovarjajte z Bogom. Pripovedujte mu o sebi in tudi o tistih, ki jih srečujete vsak dan in ki vam jih On podarja kot sopotnike. Prinašajte mu obraze, vesele in žalostne situacije, kajti brez odnosov ni molitve, tako kot ni veselja brez ljubezni.

In vi veste, da ljubezen ni telenovela ali romantični film: ljubiti pomeni, da ti je drugi pri srcu, pomeni skrbeti za drugega, podariti

svoj čas in darove tistim, ki jih potrebujejo, tvegati, da bi iz življenja naredili dar, ki ustvarja še več življenja. Prijatelji, prosim vas, nikoli ne pozabite ene stvari: vsi brez izjeme ste zaklad, edinstven in dragocen zaklad. Zato ne hranite svojega življenja v sefu, misleč, da se je bolje »varovati« in da še ni prišel čas, da bi ga uporabili! Mnogi izmed vas ste tukaj le za prehodno obdobje, zaradi dela in pogosto za določen čas. Če pa živimo z miselnostjo turista, ne doumemo sedanjega trenutka in tvegamo, da bomo odvrgli celotne kose življenja! Kako lepo je namesto tega pustiti *zdaj* dobro sled na poti, skrbeti za skupnost, sošolce, sodelavce, stvarstvo ... Dobro nam dene, če se vprašamo: Kakšno sled puščam zdaj, tukaj, kjer živim, na kraju, kamor me je postavila Previdnost?

To je prvo povabilo, kultura skrbi; če jo objamemo, prispevamo k temu, da raste seme bratstva. In to je drugo povabilo, ki vam ga bi rad namenil: *sejati bratstvo*. Všeč mi je bilo to, kar je rekel Abdulla: »Treba je biti prvaki ne le na igrišču, ampak tudi v življenju!« Res je, bodite *prvaki bratstva*! To je današnji izziv za jutrišnjo zmago, izziv naših družb, ki so vedno bolj globalizirane in večkulturne. Vsa sredstva in tehnologija, ki nam jih ponuja sodobnost, ne zadoščajo, da bi svet postal miroljuben in bratski. Tehnični napredek namreč ne umirja vojnih vetrov. Z žalostjo ugotavljamo, da se v številnih regijah napetosti in grožnje povečujejo in včasih izbruhnejo v spopade. Vendar pa se to pogosto zgodi, ker ne delamo na srcu, ker dopustimo, da se povečajo razdalje do drugih, in tako etnične, kulturne, verske in druge razlike postanejo težave in strahovi, ki izolirajo, ne pa priložnosti za skupno rast. In ko se zdijo močnejši od bratstva, ki nas povezuje, tvegamo spopad.

Vam, mladim, ki ste bolj neposredni in sposobni vzpostavljati stike in prijateljstva, premagovati predsodke in ideološke pregrade, bi rad rekel: bodite sejalcji bratstva in boste *žanjci prihodnosti*, kajti svet bo imel prihodnost le v bratstvu! To je povabilo, ki ga najdem v središču moje vere. Sveto pismo pravi: »Kdor namreč ne ljubi svojega brata, ki ga je videl, ne more ljubiti Boga, ki ga ni videl. In to zapoved imamo od njega, naj tisti, ki ljubi Boga, ljubi tudi svojega brata.« (1 Jn 4,20-21) Da, Jezus naroča, naj nikoli ne ločimo ljubezni do Boga od ljubezni do bližnjega in naj postanemo bližnji

vsem (prim. Lk 10,29-37). Vsem, ne le tistim, ki so nam simpatični. Živeti kot bratje in sestre je univerzalna poklicanost, ki je zaupana vsakemu bitju. Mladi – predvsem vi – ste spričo prevladujoče težnje po ravnodušnosti in nestrpnosti do drugih, celo po podpiranju vojn in konfliktov poklicani »odgovoriti z novimi sanjami o bratstvu in družbenem prijateljstvu, ki se ne konča pri besedah« (*Fratelli tutti*, 6). Besede niso dovolj; potrebna so vsakodnevna konkretna dejanja.

Tudi tukaj si zastavimo nekaj vprašanj: Ali sem odprt za druge? Ali sem prijatelj s kom, ki ne spada v moj krog interesov, ki ima drugačno vero in običaje kot jaz? Ali iščem srečanje ali ostajam pri svojem? Pot je tista, ki nam jo je z nekaj besedami predstavil Nevin: »ustvarjati dobre odnose« z vsemi. V vas mladih je živa želja po potovanju, po spoznavanju novih dežel, po preseganju meja običajnih krajev. Rad bi vam rekel: naučite se potovati tudi znotraj sebe, razširiti svoje notranje meje, da bodo padli predsodki do drugih, da se bo zmanjšal prostor nezaupanja, da se bodo podrle ograje strahu in da bo vzkliklo bratsko prijateljstvo! Tudi pri tem dopustite, da vam pomaga molitev, ki razširi srce in nas odpre za srečanje z Bogom ter nam pomaga videti v tistih, ki jih srečujemo, brata in sestro. V zvezi s tem so lepe besede preroka, ki pravi: »Ali nas ni vseh ustvaril en Bog? Zakaj se torej drug drugemu izneverjamo?« (Mal 2,10) Družbe, kot so ta, z izjemnim bogastvom različnih veroizpovedi, tradicij in jezikov, lahko postanejo »telovadnice bratstva«. Tu smo pred vrati velike in mnogovrstne azijske celine, ki jo je eden izmed teologov opisal kot »celino jezikov« (A. Pieris, *Teologia in Asia*, Brescia 2006, 5). Naučite se jih uskladiti v en jezik ljubezni kot pravi prvaki bratstva!

Želim vam nameniti še tretje povabilo, ki pa se nanaša na izziv *odločanja* v življenju. Iz vsakodnevnih izkušenj dobro veste, da življenje brez izzivov, s katerimi se je treba soočiti, ne obstaja. In vedno moramo pred določenim izzivom, tako kot na razpotju, izbrati, tvegati, se odločiti. Za to pa je potrebna dobra strategija: ne moremo improvizirati, živeti samo na podlagi nagona ali trenutnih potreb! In kako se pripraviti, kako uriti svojo sposobnost izbire, ustvarjalnost, pogum, vztrajnost? Kako izostriti svoj notranji pogled,

se naučiti presojeti situacije, razumeti bistveno? Gre za to, da raskemo v umetnosti usmerjanja v izbirah, v izbiranju pravih smeri.

Vse to mi je prišlo na misel, ko sem razmišljal o Merininih vprašanjih. Gre za vprašanja, ki izražajo prav potrebo po razumevanju smeri, v katero naj bi šli v življenju. Lahko vam povem svojo izkušnjo: bil sem najstnik kot vi, kot vsi, in moje življenje je bilo običajno življenje fanta. Vemo, da je mladostna doba pot, faza rasti; obdobje, ko se soočamo z življenjem v njegovih včasih protislovnih vidikih in prvič naletimo na določene izzive. Moj nasvet je: pojdite naprej brez strahu in nikoli sami! Bog vas ne pusti samih, vendar pa za to, da bi vam podal roko, čaka, da ga prosite zanjo. Spremlja nas in nas vodi. Ne s čudeži, ampak tako, da nežno govori skozi naše misli in čustva.

Treba se je torej naučiti razlikovati njegov glas. Kako? Kot si nam povedala ti, Merina: s tiho molitvijo, z intimnim pogovorom z Njim, ko v srcu ohranjamo, kar je dobro za nas in nam daje mir. Ta Božja luč osvetljuje labirint misli, čustev in občutkov, v katerem se pogosto giblremo. Gospod želi razsvetliti vaš razum, vaše najgloblje misli, želje, ki jih nosite v srcu, in sodbe, ki zorijo v vas. Želi vam pomagati razlikovati med tem, kar je bistveno in kar je odveč; med tem, kar je dobro, in tem, kar škodi vam in drugim; med pravičnim in tem, kar povzroča krivico in nered. Bogu ni tuje nič, kar se dogaja v nas, vendar smo pogosto mi tisti, ki se mu odtujimo, mu ne izročamo oseb in situacij, se zapiramo v strah in sram. Ne, v molitvi gojimo tolažilno gotovost, da Gospod bdi nad nami, da ne spi, ampak vedno bedi nad nami in nas varuje.

Prijatelji, pustolovščine izbire ne smete živeti sami. Zato mi dovolite, da vam rečem še zadnjo stvar: preden iščete predloge na internetu, vedno poiščite dobre svetovalce v življenju, modre in zanesljive ljudi, ki vas lahko usmerijo in vam pomagajo. Mislim na starše in učitelje pa tudi na ostarele, stare starše in dobrega duhovnega spremljevalca. Vsak izmed nas potrebuje nekoga, da ga spremlja na življenjski poti!

Dragi mladi, potrebujemo vas, vašo ustvarjalnost, vaše sanje in vaš pogum, vašo simpatičnost in vaše nasmehe, vaše nalezljivo veselje in tudi tisti ščepec norosti, ki jo znate vnesti v vsako situacijo in ki pomaga izstopati iz otrplosti navad in ponavljajočih se vzorcev, v katere včasih popredalčkamo življenje. Kot papež vam želim reči: Cerkev je z vami in vas zelo potrebuje, vsakega izmed vas, da bi se pomladila, raziskala nove poti, izkusila nove jezike, postala bolj vesela in gostoljubna. Nikoli ne izgubite poguma, da bi sanjali in živeli na veliko! Vzemite za svojo kulturo skrbi in jo širite; postanite prvaki bratstva; soočajte se z življenjskimi izzivi tako, da dopustite, da vas usmerjajo zvesta ustvarjalnost Boga in dobri svetovalci. Na koncu vas prosim, da se me spominjate v svojih molitvah. Enako bom storil jaz za vas in vas bom nosil v svojem srcu. Hvala! Bog z vami! *Allah ma'akum!*

Prevod: s. Leonida Zamuda SL, Radio Vatikan

7 Papeževa refleksija na potovanje v Bahrajnu: Za hojo po poti bratstva smo potrebni vsi in vsak

Papež Frančišek je prvo sredino katehezo po vrnitvi iz Bahrajna, 9. novembra, v splošni avdienci namenil svojemu zadnjemu apostolskemu potovanju v Kraljevino Bahrajn. V ospredje je postavil tri elemente, in sicer dialog, srečanje in pot, ter izpostavil, da smo za hojo po poti bratstva potrebni vsi in vsak.

Pred tremi dnevi sem se vrnil s potovanja v Kraljevino Bahrajn, ki je nisem dobro poznal. Rad bi se zahvalil vsem, ki so z molitvijo spremljali ta obisk, in znova hvala njegovemu veličanstvu kralju, drugim oblastem in prebivalstvu za topel sprejem. Prav tako se želim zahvaliti organizatorjem potovanja. Pri izvedbi tega potovanja sodeluje veliko ljudi. Državno tajništvo se zelo trudi, da pripravi govore, da pripravi logistiko, veliko jih dela ... potem prevajalci ... in potem žandarmerija, švicarska garda, ki so zelo dobri. To je veliko delo! Vsem bi se rad javno zahvalil za vse, kar počnete, da bi papeževo potovanje dobro potekalo. Hvala.

Spontano se postavlja vprašanje: Zakaj je papež želel obiskati to majhno državo z zelo veliko islamsko večino? Veliko je krščanskih držav – zakaj ne gre najprej od ene do druge? Odgovoriti želim s tremi besedami: dialog, srečanje in pot.

Dialog: priložnost za dolgo zeleno potovanje je bilo kraljevo povabilo na forum o dialogu med Vzhodom in Zahodom. Dialogu, ki je potreben, da bi odkrili bogastvo tistih, ki pripadajo drugim ljudstvom, drugim tradicijam in verstvom. Bahrajn, arhipelag, sestavljen iz številnih otokov, nam je pomagal razumeti, da ne smemo živeti tako, da se izoliramo, ampak da se zblížujemo. Zahteva mir, dialog pa je »kisik miru«. Tega ne pozabite: dialog je kisik miru. Tudi v domačem miru. Če je bila tam vojna med možem in ženo, potem dialog nadaljujte v miru. Tudi v družini se je treba pogovarjati: pogovarjati se, saj se z dialogom ohranja mir.

Pred skoraj šestdesetimi leti je drugi vatikanski koncil, ko je govoril o gradnji zgradbe miru, zatrdil, da »ta naloga od [ljudi] nedvomno zahteva, da s svojim razumom in srcem sežejo onkraj meja lastne države, da se otresejo nacionalnega egoizma in hlepenja po premoči nad drugimi državami ter namesto tega gojijo globoko spoštovanje do vsega človeštva, ki z velikim naporom teži k večji edinosti« (*Gaudium et spes*, 82). V Bahrajnu sem opazil to potrebo in zaželel, da bi verski in civilni voditelji po vsem svetu znali pogledati izven svojih meja, svojih skupnosti in poskrbeti za celoto vsega. Samo na ta način lahko pristopimo k nekaterim univerzalnim temam, kot so pozaba Boga, tragedija lakote, skrb za stvarstvo in mir. O tem se razmišlja skupaj. V tem smislu nas je forum za dialog z naslovom »Vzhod in Zahod za človeško sožitje« pozval, naj izberemo pot srečanja in zavrnamo pot spopada. Kako zelo to potrebujemo! Kako zelo potrebujemo srečanje! Mislím na noro vojno – noro! – katere žrtev je mučena Ukrajina, in številne druge vojne, ki jih nikoli ne bo mogoče rešiti z otročjo logiko orožja, temveč le z blago močjo dialoga. Toda poleg Ukrajine, ki je mučena, pomislím na vojne, ki trajajo že leta, pomislím na primer na Sirijo – več kot 10 let!, na otroke v Jemnu, na Mjanmar: povesod! Zdaj nam je najbližje Ukrajina. Kaj povzročajo vojne? Uničujejo, uničujejo človeštvo, uničujejo vse. Konflikti se ne rešujejo z vojno.

Toda dialoga ne more biti brez *srečanja* – druga beseda. V Bahrajnu smo se srečali in večkrat sem slišal željo, da bi naj med kristjani in muslimani bilo več srečanj, da naj bi se vzpostavili trdnejši odnosi, da bi si morali biti še bolj naklonjeni. V Bahrajnu, tako kot je to običaj na Vzhodu, si ljudje položijo roko na srce, ko koga pozdravijo. Tako sem storil tudi jaz, da bi v sebi ustvaril prostor za tiste, ki sem jih srečal. Kajti brez dobrodošlice dialog ostane prazen, navidezen, ostane vprašanje idej, in ne resničnosti. Med mnogimi srečanji se spominjam srečanja s svojim dragim bratom, velikim imamom Al-Azharja, in srečanja z mladimi v šoli Srca Jezusovega, učenci, ki so nam dali veliko lekcijo: skupaj se šolajo kristjani in muslimani. Kot mladi, kot otroci se moramo spoznati, da bi tako bratsko srečanje preprečilo ideološke delitve. In tu se želim zahvaliti šoli Srca Jezusovega, sestri Rosalyn, ki je tako dobro vodila to šolo, in otrokom, ki so sodelovali z govori, molitvami, plesom, petjem: dobro se jih spominjam! Najlepša hvala. A tudi starejši so ponudili pričevanje o bratski modrosti: mislim na srečanje z Muslimanskim svetom starešin, mednarodno organizacijo, ustanovljeno pred nekaj leti, ki vlaga v dobre odnose med islamskimi skupnostmi v znamenju spoštovanja, zmernosti in miru ter nasprotuje integralizmu in nasilju.

Tako pridemo do tretje besede: *pot*. Potovanja v Bahrajn ne smemo videti kot osamljenega dogodka, ampak je del poti, ki jo je začel sveti Janez Pavel II., ko se je podal v Maroko. Tako je prvi papežev obisk Bahrajna pomenil nov korak na poti med krščanskimi in muslimanskimi verniki: ne da bi nas zmedel ali razvođenil vero – ne, dialog ne razvođeni – temveč da bi zgradil bratska zavezništva v imenu očeta Abrahama, ki je bil romar na zemlji pod usmiljenim pogledom enega Boga nebes, Boga miru. Zato je bilo geslo potovanja »Mir na zemlji ljudem dobre volje«. In zakaj pravim, da dialog ne razvođeni? Za dialog je treba imeti lastno identiteto, izhajati je treba iz svoje identitete. Če nimaš identitete, se ne moreš pogovarjati, ker sploh ne razumeš, kdo si. Da bi bil dialog dober, je treba vedno izhajati iz lastne identitete, se je zavedati, in tako je mogoč dialog.

Dialog, srečanje in pot v Bahrajnu so potekali tudi med kristjani: prvo srečanje je bilo ekumensko, molitev za mir, z dragim patriarhom in bratom Bartolomejem ter z brati in sestrami različnih veroizpovedi in obredov. Potekalo je v katedrali, posvečeni Naši Gospe iz Arabije, katere struktura spominja na šotor, v katerem se je po Svetem pismu Bog v puščavi srečal z Mojzesom na poti. Bratje in sestre v veri, ki sem jih srečal v Bahrajnu, resnično živijo »na poti«: večinoma so delavci migranti, ki daleč od doma najdejo svoje korenine v Božjem ljudstvu in svojo družino v veliki družini Cerkve. Čudovito je videti te migrante, Filipince, Indijce in druge, kristjane, ki se zbirajo in se podpirajo v veri. In hodijo naprej z veseljem in gotovostjo, da jih Božje upanje ne razočara (prim. Rim 5,5). Med srečanjem z duhovniki, redovniki in redovnicami, pastoralnimi delavci ter z mnogimi verniki, tudi iz drugih zalivskih držav, med svečano in ganljivo mašo na stadionu sem jim prinesel naklonjenost celotne Cerkve. Tako je bilo na potovanju.

Danes vam želim posredovati njihovo pristno, preprosto in čudovito veselje. Ko smo se srečali in skupaj molili, smo začutili, da smo eno srce in ena duša. Ob misli na njihovo pot, na njihovo vsakodnevno izkušnjo dialoga, se vsi počutimo poklicane, da *razširimo obzorja*: prosim, razširjena srca, ne zaprta, trda srca. Odprite srca, saj smo vsi bratje in sestre, in da bi se to človeško bratstvo še razširilo. Razširiti obzorja, odpreti, razširiti zanimanja in se posvetiti spoznavanju drugih. Če se posvetiš spoznavanju drugih, ne boš nikoli ogrožen. Če pa se bojiš drugih, boš ti sam postal grožnja zanje. Za nadaljevanje poti bratstva in miru smo potrebni vsi in vsak od nas. Podam roko, a če na drugi strani ni druge roke, to ne pomaga. Naj nam Devica Marija pomaga na tej poti! Hvala!

Prevod: Andreja Červek, Radio Vatikan

Sklep

Papež Frančišek je ponovno pokazal svojo nepreklicno zavzetost za medverski in ekumenski dialog ter sočasno ljubezen do male črede katoliških vernikov, ki živijo v Kraljevini Bahrajn z večinskim muslimanskim

prebivalstvom. V prvem govoru je spomnil, da prihaja kot sejalec in romar miru z željo, da bi dokončno utihnilo orožje. Na Bahrajnskem forumu za dialog je močno poudaril, da je veren človek človek miru. Na ekumenski molitvi za mir je vse kristjane povabil k edinosti v različnosti in k pričevanju življenja. Katoličane je med katoliško mašo spodbudil, naj ljubijo vedno in vse, naj presekajo spiralo maščevanja in nasilja ter gradijo svet miru in bratstva. Mlade pa je opogumljal, naj bodo sejanci bratstva, da bodo lahko žanjci prihodnosti.

